

PRED POKRAJINSKIMI IN OBČINSKIMI VOLITVAMI

SLOVENSKIM VOLIVCEM IN VOLIVKAM

V nedeljo, 6. t. m., in v ponedeljek, 7. t. m., bodo na Tržaškem ozemlju pokrajinske, v Devinu-Nabrežini, Dolini, Zgoniku in Miljah pa tudi občinske volitve. Te volitve so zelo važne, saj ne gre samo za redno zamenjavo občinskih uprav in pokrajinskega sveta, marveč bodo volitve, kot je neizogibno, tudi potrdile slovensko stvarnost v teh krajih. Tudi ob tej priložnosti gre med drugim zlasti za obrambo narodnih, gospodarskih in kulturnih koristi tukajšnje slovenske manjšine.

V skladu s temi načeli morajo vsi slovenski volivci in volivke oddati svoj glas listam in kandidatom, ki po svojih programih, sestavi in dosedanjem delovanju odločno jamčijo, da se bodo tudi v bodoče zavzemali za uresničenje in utrditev slovenskih koristi.

Ker se te koristi v posameznih občinah javljajo različno, priporočamo našim bralcem in bralkam, naj se na volitvah takole ravnaajo:

1. V občini Devin-Nabrežina so naše narodne, gospodarske in kulturne koristi zaradi čedalje večjega organiziranega naseljevanja italijanskega življa že tako ogrožene, da Slovenci niso mogli več postaviti opozicijske liste, ker bi v tem primeru nastala nevar-

nost, da zgubijo občino. Zato je danes sveta dolžnost vsakega tamkajšnjega Slovenca in Slovenke, da glasuje izključno za Občinsko listo.

2. V občini Dolina je naš živelj zaradi obstoječih volilnih zakonov in zaradi ugodnejšega narodnostnega položaja moral in mogel nastopiti na volitvah z dvema listama, da si v občinskem svetu ohrani večino in manjšino mest. Dolžnost vsakega občana je torej, da glasuje izključno za domači listi — Listo demokratične enotnosti in Slovensko listo. Ker je iz izida zadnjih občinskih volitev razvidno, da je Lista demokratične enotnosti zmagala z velikansko večino glasov, medtem ko je opozicijska lista — Slovenska lista — prejela toliko glasov, da je komaj presegla krajevno italijansko listo Kršč. demokracije, in ker se je tudi v dolinski občini začelo organizirano naseljevanje Italijanov, ki bo-

do glasovali za listo KD ali za listo italijanskih socialistov, priporočamo volivcem, naj v izdatnejšem obsegu podpro slovensko opozicijsko listo.

3. V zgoniški občini, kjer italijanska lista Kršč. demokracije trenutno ne predstavlja tolike nevarnosti, svetujemo, naj volivci glasujejo za domači listi — vsakdo po svoji vesti.

4. V miljski občini sodimo, da je prav, če slovenski volivci in volivke oddajo preferenčni glas slovenskim kandidatom.

5. Kar se tiče pokrajinskih volitev, svetujemo slovenskim volivcem in volivkam, naj glasujejo za tiste slovenske kandidate, ki s svojim dosedanjim delovanjem trdno jamčijo, da se bodo v pokrajinskem svetu odločno in vztrajno zavzemali za koristi slovenske manjšine.

Slovenci enotni v boju za svoje šolstvo

Spomenica predsedniku Fanfaniju

Danes objavljamo celotno besedilo spomenice, ki je bila prejšnji teden poslana ministrskemu predsedniku prof. Fanfaniju in ki se tiče vladnega zakonskega osnutka za uzakonitev slovenskega šolstva na Tržaškem in Goriškem. Kot smo že poročali, so spomenico podpisali predstavniki vseh slovenskih političnih in kulturnih organizacij ter strank, ki imajo tudi slovensko članstvo.

Uredništvo

Gosp. prof.

AMINTORE FANFANI
ministrski predsednik

Podpisane politične in kulturne organizacije, ki zastopajo slovensko manjšino, živečo v italijanski republiki in na Tržaškem ozemlju, so pregledale zakonski osnutek o ustanovitvi šol s slovenskim jezikom, ki ga je predložila vlada poslanski sbornici, ter izrekajo svoje zadovoljstvo za znaten prispevek, ki ga bo to dejanje doprineslo k dokončni ureditvi življenjsko važnega problema za manjšino, zaupajoč, da bodo kmalu rešena tudi druga nujna vprašanja, ki še vedno čakajo na rešitev, čeprav smo nanja že večkrat opozorili na pristojnih mestih.

Ne moremo pa vendar mimo tega, da ne bi opozorili, da zakonski osnutek ne upošteva koristi in pravic slovenske manjšine za ohranitev narodnih posebnosti in svobodnega etnično-kulturnega razvoja, in to v skladu z določbami in načeli republiške

ustave in londonske spomenice o soglasju. Želimo doprinesiti svoj prispevek k potrebni odpravi težkih pomanjkljivosti zakonskega osnutka, da bi tako preprečili, da bi predlagana uzakonitev, namesto da bi rešila vprašanje, ne izpolnila naravnega in zakonitega pričakovanja manjšine, in da bi s tem prispevali k boljšemu razumevanju in mirnemu sožitju Italijanov in Slovencev na tem področju. Zato Vam vljudno predložujemo svoje opazke in spreminjevalne predloge glede na določbe in na osnovna načela vladnega osnutka.

Zakonski osnutek določa ustanovitev šol s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem ozemlju in v goriški pokrajini. Na ta način pa se popolnoma prezira obstoj avtohtonega slovenskega prebivalstva na obmejnem področju videmske pokrajine. Zato je potrebna ustanovitev šol s slovenskim učnim jezikom tudi v videmski pokrajini, kar je v skladu z določbo člena 6 republiške ustave, ki govori o zaščiti jezikovnih manjšin.

Da bi se izognili vsakršni možnosti dvomljivega tolmačenja besedila »smejo se ustanoviti dodatno k šolam z italijanskim jezikom šole s slovenskim učnim jezikom«, bi bilo primerno, da bi izpustili besede, »dodatno k šolam z italijanskim jezikom«.

Upoštevač svojsko posebnost šol, ki naj bi se ustanovile, in posebne obveznosti, ki so bile prevzete z mednarodnimi sporazumi, predlagamo, naj se tudi osnovne šole

(Nadaljevanje na 2. strani)

Manjšinska vprašanja

se ne morejo več omalovaževati

Pred Združenimi narodi se je ta teden zaključila razprava o vprašanju južnotirolske manjšine v Italiji, ki je bila več tednov v središču zanimanja italijanske in avstrijske javnosti. To razpravo je pozorno spremljala tudi naša javnost, saj se je tokrat prvič zgodilo, da se je organizacija Združenih narodov morala obširneje baviti z manjšinskim vprašanjem, ki ima marsikaj skupnega tudi z našimi razmerami.

Ugotoviti je treba najprej, da je Glavna skupščina v ponedeljek soglasno odobrila resolucijo, ki jo je že izglasoval poseben politični odbor OZN. Z resolucijo sta se strinjali tudi obe prizadeti vladi, čeprav je njena vsebina morda nekoliko bližja avstrijskemu kot italijanskemu stališču. To pomeni, da je avstrijsko odposlanstvo pri OZN pra v zadnjih dneh razprave doseglo določen diplomatski uspeh, ker je obče znano, da je v začetku razprave o Južnem Tirolu italijansko stališče naletelo na več razumevanja pri državah — članicah.

Kompromisna resolucija, ki jo je predložilo deset držav, vabi Italijo in Avstrijo, naj skušata v okviru Gruber - De Gaspe-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

NEDELJA, 6. novembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Kraljevič Rocco«, pravljica (Krista Hafner - Marija Prelesnik), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj - kronika tedna v Trstu; 14.45 Vokalni kvartet »Večernica«; 17.40 Operne arije in dueti; 18.00 Turistični razgledi; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenske folklorne; »Preljubi sv. Lenart, kako si ti svet« (Marija Tomazin); 22.00 Nedelja v športu.

PONEDELJEK, 7. novembra, ob: 18.00 Znani sodobniki: »Lichtensteinski knez Fran Jožef II.«; 18.30 Boccherini: Kvintet za godala in kitaro v e-molu, Bach: Toccata in fuga v d-molu; 19.00 Znanost in tehnika: »42. mednarodna avtomobilska razstava v Torinu« (Aljoša Vesel); 20.30 Monteverdi: »Orfej«, opera v petih dejanjih. Približno ob 20.55 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 21.50 »Nove knjige in izdajec«.

TOREK, 8. novembra, ob: 18.00 Radijska univerza - Ivan Rudolf: Cudovitosti rastlinstva: »Se o presnavljanju«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše (Krasulja Simoniti); 21.00 Tvorinica sanj: obzornik iz filmskega sveta (Tomaž Milej); 21.30 Koncert pianista Leona Engelmana - Jelinek: Musique Dodecaphonique, Matsumoto: Piano poems; 22.00 Znamenita dela starega veka - M. Pavlin: »Arhitektonski dragulji naroda Maja«.

SREDA, 9. novembra, ob: 18.00 Mineralna bogastva morja - Mario Kalin: »Morje v kemikovi epruveti«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starec); 20.30 »Družinski posveti«, drama v dveh delih, (Diego Fabbri - Mirko Javornik), igrajo člani RO.

ČETRTEK, 10. novembra, ob: 18.00 Radijska univerza - Rafko Dolhar: Nekaj o kemoterapiji: »Uporaba sulfamidov«; 18.30 Slovenski samospevi (Dušan Pertot); »Anton Lajovic, mojster slovenskega samospeva«; 19.00 Širimo obzorja - Početki omike: »Prva piramida« (Dante Cannarella); 20.30 Simfonični koncert orkestra »Alessandro Scarlatti« iz Neaplja. Približno ob 21.25 Književnost - »Dino Buzzatti: Il grande ritratto« (Fr. Jeza). Približno ob 22.10 Umetnost - Dragotin Cvetko: »Beethoven na Slovenskem«.

PETEK, 11. novembra, ob: 18.00 Etnografski zapiski - Vili Hajdnik: »Pleme 'Sinovi Psov' v Indokini«; 19.00 Šola in vzgoja - Marta Furlan: »Sodobno šolstvo v Sovjetski zvezi«; 21.00 Umetnost, književnost in prireditve v Trstu; 21.20 Koncert operne glasbe, ki ga vodi Tito Petralia; 22.00 Obletnica tedna - Ivan Artač: »Ignacij Jan Paderewsky, glasbenik in politik, ob 100-letnici rojstva«; 22.15 Italijanska poveljna glasba, pripravil Boris Porena.

SOBOTA, 12. novembra, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Lumpacij vagabunde«, farsa v enem dejanju (Johan Nestroy - Fran Milčinski), igrajo člani »Slovenskega gledališča« v Trstu; 16.45 Veseli Planšarji; 18.00 Po davnih cestah - Franc Orožen: »Ceste in mostovi v Nemčiji«; 19.00 Pomenek s poslušalkami; 20.40 Vokalni oktet »France Prešeren«; 21.00 »Neverjetno, toda res« (Cesare Meano - Lada Mlekuž), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 6. novembra, nedelja: Lenart, Rastislav
- 7. novembra, ponedeljek: Engelbert, Zdenka
- 8. novembra, torek: Bogomir
- 9. novembra, sredo: Nevenka, Orest
- 10. novembra, četrtek: Andrej
- 11. novembra, petek: Martin, Davorin
- 12. novembra, sobota, Emil, Avrelj

GEOGRAFIJA

Včasih se čudimo, ker mladina tako malo pozna zemljepis. Kaj bi pa dejali urednikom uglednih dnevnikov, če mesta in dežele v svojih poročilih zamenjujejo? V soboto je veliki milanski dnevnik poročal, da se je filmska igralka Rossana Podestà lahko ponesrečila pri snemanju v Jugoslaviji. Nezgoda se je pripetila v »Otočcu na Hrvatskem« in igralko so zdravili v Novem mestu, tudi na Hrvatskem, kot zveni iz obvestila. Otočec in Novo mesto sta pa na Dolenjskem.

Manjšinska vprašanja se ne morejo več omalovaževati

(Nadaljevanje s 1. strani)

rijevega sporazuma najti rešitev vseh sporov vprašanj. Če bi pa nova pogajanja ne imela nobenega uspeha, naj prizadeti državi najdeta druga pota in sredstva za rešitev spora, pri čemer prihaja v poštev tudi mednarodno razsodišče v Haagu.

Avstrijci opozarjajo zlasti na to, da resolucija govori o novih »pogajanjih« med dvema vladama, medtem ko naj bi Italijani smatrali vse dosedanje medsebojne stike le za nekakšne razgovore. Tudi pričetek pogajanj ni odslej več odvisen samo od dobre volje Italije, temveč je ta dolžna, da se začne pogajati. Kar pa Avstrijce najbolj veseli, je dejstvo, da za rešitev južnotirolskega vprašanja Združeni narodi niso predvideli samo medsebojnih pogajanj in izročitve vse zadeve mednarodnemu razsodišču v Haagu, temveč tudi druga pota in sredstva, ki so v skladu z listino OZN. In prav to smatrajo Avstrijci za precejšen uspeh, češ da je na ta način južnotirolsko vprašanje ohranilo politični pečat, medtem ko so Italijani vselej trdili, da gre za popolnoma in samo pravno zadevo.

Kako se bo stvar razvijala, bo sicer pokazala bodočnost, vendar že danes lahko ugotovimo, da se manjšinska vprašanja danes ne morejo več omalovaževati in podcenjevati. Ta nauk je pa koristen tudi za nas.

Turška obravnava

Na Yassiadi, lepem otočku sredi Marmarskega morja, se dviga mrko zidovje nekdanje sultanove jetnišnice. Tukaj so že od meseca maja dalje zaprti bivši državni predsednik Bayar, ministrski predsednik Menderes in nekaj sto njihovih privrženec. Proti njim teče že tretji teden obravnava zaradi njih koruptne in absolutistične vladavine, ki je deset let tlačila Turčijo.

Pometla jih je z vladnih stolčkov nekrvava vstaja vojske pod vodstvom generala Gürsela. Vstajniki, večinoma častniki, so prevzeli vso oblast. Ljudstvo in tuje države so jih priznale kot demokratično oblast, ki bo naredila konec nepoštenne uprave.

Na žalost se pa že po nekaj mesecih kaže, da se tudi nova vlada ravna po nepisanih, trdih zakonih revolucije. Iščejo in zapirajo se tudi nedolžni pristaši prejšnje vlade.

Upravičeni proces proti Menderesu postaja že revolucionarno obravnavanje med prejšnjim in sedanjim režimom. Mnogim obtožencem grozi smrtna kazen. Med obravnavo, ki bi morala imeti politični značaj, prihajajo na dan pikantne zgodbe iz zasebnega življenja bivših ministrov in poslancev. Na zagovornike pritiska vlada, »naj ne bodo preveč zavzeti za obrambo obtožencev«.

Brez dvoma je Menderesova vlada z gnilo upravo škodovala državi. Iz vsega tega turškega procesa se pa more tudi sklepati, da Gürselova vlada ne sedi tako trdno v sedlu, ker so ji potrebni množični procesi.

Slovinci v boju za svoje šolstvo

(Nadaljevanje s 1. strani)

smejo ukiniti le z dekretom republiškega predsednika.

Glede določbe, ki omejuje vpisovanje v ustanovljajoče se šole samo italijanskim državljanom, ki pripadajo k slovenski jezikovni skupini, pripominjamo, da v drugih šolskih zakonih ni nobene določbe, ki bi prepovedala neitalijanskim državljanom vpis v državne šole. Omenjena omejitev nasprotuje veljavnim določbam in načelom, in jo je treba odpraviti tudi zato, da se ohrani enotnost določb, ki urejajo vpisovanje v državne šole.

Zakon bi moral sloneti na načelu - ki ga je vlada že sprejela s Spomenico o soglasju - da se mora pouk vršiti v materinem jeziku učencev. Zato ni nobenega razloga pedagoškega in didaktičnega značaja, ki bi opravičeval dodeljevanje stolic italijanščine v slovenskih srednjih šolah posebnim učiteljem.

Zakonski osnutek ne določa, da morajo člani izpraševalnih komisij za razne učiteljske natečaje za slovenske šole poznati slovenščino. Ker je to neobhodno potrebno, predlagamo dopolnitev te določbe v smislu, da morajo zgoraj navedeni člani in funkcionarji obvladati slovenski jezik.

Glede na pedagoške in didaktične potrebe predlagamo, naj se vodstvena in nadzorna mesta zaupajo osebjem, ki izpolnjuje iste pogoje kakor učiteljstvo.

Razen tega je potrebno, da spoštujejo učni in izpitni načrti za vse slovenske šole etnično-kulturni značaj učencev.

Ob uveljavitvi omenjenega zakona ne bo možno več okoristiti se s številnimi ugodnostmi, ki jih določajo republiški zakoni za učno osebje, ker so medtem razni roki že zapadli. Zato je primerno določiti rok, da bodo mogli tudi učitelji slovenskih šol biti deležni teh ugodnosti.

Podpisniki se sklicujemo na dokumentacijo, ko so jo sestavile slovenske šolske in kulturne organizacije, v kateri so podrobno pojasnjene in razložene zahteve s popravki, ki bi jih bilo treba upoštevati pri dokončni sestavi zakona, in izražamo upanje, da bo zakonski osnutek čimprej postal veljavni zakon.

Podpisniki Vas, gospod predsednik, ob tej priliki spoštljivo pozdravljamo.

Trst, 25. oktobra 1960.

Sledi osemnajst podpisov predstavnikov političnih in osrednjih kulturnih skupin.

K resoluciji vseh naših političnih skupin in osrednjih kulturnih organizacij glede uza-konitve slovenskih šol obveščamo javnost, da so pripravile strokovne šolske organizacije, sporazumno z zgoraj omenjenimi, tudi popravke in dostavke k vladnemu zakonskemu osnutku. Popravki strokovne in sindikalne narave bodo poslani v posebni brošuri vsem ustreznim činiteljem v Rimu.

Želja vsega našega ljudstva, ki z odkritim veseljem pozdravlja skupni nastop vseh svojih predstavnikov v tej življenjsko tako važni zadevi, je, da bi tudi v Rimu ugodili vsem upravičenim željam slovenske manjšine.

ZBLIZANJE CERKVA'

Veliko pozornost je zbudila v Rimu in vsem katoliškem svetu novica, da bo načelnik anglikanske Cerkve canterburyski nadškof Geoffrey Fischer obiskal proti koncu tega meseca papeža. Obisk stavijo v zvezo z željo Janeza XXIII., da bi se razne krščanske Cerkve združile. Sedanji papež je sprejel v audijenci že mnoge predstavnike nekataloških ver in dežel. V ponedeljek je bil pri njem švedski kralj Gustav Adolf, ki je obenem tudi glavar švedske protestantske ločine.

Anglikanci niso hoteli dolgo časa nič slišati o Rimu, od katerega so se ločili v 16. stoletju. Upirali so se zlasti nauku o supremaciji Rima. Angleški kralj Henrik VIII. je takrat videl v Cerkvi tudi politično moč, kakor je tudi dejansko bilo. Igrala so pa veliko vlogo tudi njegova osebna poželjenja in pohlep po ogromnih cerkvenih premoženjih. Pozneje so se anglikanci upirali zlasti nauku o papeževi nezmotljivosti. Po dolgih stoletjih je pa le prebit led in bo res morda prišlo do sporazuma med tremi poglavitnimi krščanskimi Cerkvami.

SVETOVNA RAZSTAVA

Prihodnja svetovna razstava bo odprta v Moskvi leta 1967, in sicer od 20. maja do 20. novembra. Sovjetska vlada je izbrala že posebni razstavni odbor, ki ga vodi namestnik ministrskega predsednika Aleksej Kosygin. Razstava bo nosila geslo »Napredek in mir«. Po mednarodnih določbah bo lahko vsaka država ne glede na njeno ustavno uredbo prikazala svoj kulturni, tehnični in gospodarski napredek. Priprave so že v polnem teku. Po obsežnosti bo ta mednarodna svetovna razstava še presegala zadnjo v Bruslju.

Spomenik pesniku ali legionarju?

Ob štirideseti obletnici pohoda D'Annunzia in njegovih legionarjev na Reko, bodo v Ronkah odkrili spomenik. Že pred meseci, kakor smo tudi mi poročali, se je sprožilo vprašanje, ali se postavlja spomenik pesniku ali osvajalcu in vodji škvadristov. Večina občinskih svetovalcev v Ronkah je bila drugega mnenja in je zatorej odrekla prostor za spomenik na občinskem svetu pred šolo. Občinski možje so upravičeno utemeljevali svoj sklep, da ne gre v današnjih časih, ko iščemo mir med sosedi, pogrevati šovinističnih mrženj. Goriški prefekt je pa občinski odlok ukinil in spomenik bo postavljen.

Široki politični in kulturni krogi pa tudi niso odnehali. Zato so te dni presenetili občinstvo veliki lepaki po Gorici in v večjih krajih pokrajine. Na njih beremo resolucijo podpisano od dolge vrste italijanskih kulturnih delavcev, profesorjev, književnikov, umetnikov iz Trsta, Gorice in Vidma.

Podpisane osebnosti izjavljajo, da smatrajo postavitev spomenika, ki ima jasno politično ozadje, kar izhaja tudi iz napisa na stebru samem, za zgodovinsko nepotrebno. S tem ne izrekajo sodbe o pesniku ali o vojaku D'Annunziu, pač pa »trdijo, da je dogodek, katerega se hoče s spomenikom proslavljati, dovedel do škodljivih posledic za notranji razvoj italijanskega naroda, kakor tudi za odnose z drugimi narodi«. Proglas nadaljuje, da je D'Annunziov pohod pomenil prvi korak za nasilni preobrat moralnih in civilnih svoboščin, podedovanih od rodov risorgimenta, in ideološko predpostavko za nastanek fašizma. Po drugi strani

je podvzetje (— osvojevalni pohod na Reko —) vzbudilo krajevna sovraštva in narodne spore, ki so ovirali pravično rešitev političnih vprašanj ob zgornjem Jadranu.

Na koncu še poudarjajo, da hoče taka proslava jemati ugled demokratičnemu duhu in zavajati zlasti mladino na pota nasilstev in preobratov.

Petintrideset italijanskih kulturnikov, ki jim prav gotovo ne gre odrekati italijanskih domoljubnih čustev, saj beremo med njimi imena univ. profesorja Citanne, Apíha, Schiffrerja, pesnika Marina, slikarja Ziggaine, poslanca Calamandreia in drugih, je pravilno presodilo, da gre pri tem spomeniku prvenstveno le za podžiganje nacionalne mržnje.

Najboljša knjiga

V Združenih državah imajo navado, da proglasijo tako imenovani »best-seller«, to je knjiga, ki gre najbolj v prodaj. Letos sodijo, da bodo najbolj kupovali življenjepisa italijanskega kapucinskega redovnika očeta Pija iz Pietralcine. Knjigo je spisal Oscar De Liso; v njej opisuje znanega redovnika, ki nosi znake Kristovih ran in ki je s samimi milodari zgradil blizu Foggie velikanske bolnišnice in zavetišča. Zadnje čase pa so cerkvena oblastva začela vso to zadevo natančno preiskovati. Osebnost in okoliščine očeta Pija je zbral italijansko-ameriški publicist v knjigo, ki vzbuja tako zanimanje v Ameriki. Tam so namreč nabrali na desetine milijonov za dobrotelne ustanove očeta Pija.

Pismo k Koroškega

Od našega posebnega dopisnika

Celovec, sredi oktobra

Celovec je simpatično mesto s svojimi snažnimi ulicami, lepimi starimi hišami, ki niso v prehudem sporu s številnimi modernimi palačami, in z mogočnimi cerkvami, katerih visoki zvoniki še vedno z višin obvladujejo razgibano morje streh. Toda te dni je bila vnešena v to prijetno podobo mesta, ki je kljub svoji majhnosti le prevejano od struj evropskega prometa in duha, ki tečejo od severa na jug in delno tudi od zahoda na vzhod, naprijetna provincialna nota.

V mnogih izložbenih oknih so razstavljeni plakati in letaki iz dni koroškega plebiscita pred štiridesetimi leti (skoraj dvomim, da se jih je v izvirniku toliko ohranilo), volilne skrinjice z napisom, da so izvirne, čelade, stare flinte, kot jih uporabljajo divji lovci (z odžagano cevjo in kopitom), stare ljudske noše, časniki iz tistih dni in nič koliko smrečja, jelenjih rogov in izdelkov domače obrti. Na Novem trgu z »linteronom« še vedno niso pospravili dveh skladovnic železnih cevi, iz katerih sta bila sestavljena govorniška odra pri proslavah okrog 10. t. m. Zastav pa vse polno: celovške mestne, koroške deželne, avstrijske in morda še kakšne (videl sem eno belo - zeleno štajerske dežele). Vseposod so razstavljene tudi fotografije iz slavnostnega spreveda, ki je trajal nekaj ur, delno tudi zato, ker so korakale skupine zelo na redko in razvlečeno s precejšnjimi presledki, čeprav je treba priznati, da je bilo v sprevodu več desetisoč ljudi.

Zelo čuden vtis napravi pogled na koroške »dečve« v zelo znanih žiljskih ljudskih nošah, ki nosijo napise z nemškimi nacionalističnimi gesli ali se zgrinjajo okrog vozov s simboli nacionalističnih in pangermanističnih organizacij. Cloveku je grenko pri srcu. Toda domačini se skoraj ne zmenijo več za vse te razstavljene trofeje dobljene plebiscita in na novo se prebujajočega na-

cionalizma vsenemškega kova, da ne rečemo nacizma. Brezbržno hodijo mimo izložb in vzbujajo vtis, kot da pri vsem skupaj niso bogve kako zainteresirani. Uživali so pač »špektakel«, ne da bi razmišljali o njegovem pomenu ali ga zares občutili. To mi vzbuja vtis, kot da je prebujanje nacionalizma bolj umetno in da ni naletelo na posebno ugodno razpoloženje. Nacionalizem — seveda pangermanski — obujajo nekdanji (in sedanjí) nacisti, ki pa se drže bolj za kulisami in se skrivajo v odborih legalnih političnih in stanovskih organizacij ter jih počasi, neopazno spreminjajo v svoje instrumente. A prav ta brezbržnost povprečnega Korošca in Avstrijca za to početje je lahko nevarna, ker se mu zna že drugič zgoditi, da ga bodo spravili podse, še preden se bo prav zavedel.

Skrivnost tolkilih zastav se mi je delno razkrila, ko sem zagledal prav v Ulici 10. oktobra ročni voziček, zvrhano poln zvitihi zastav, na katerega so trije fantje požvižgavajoč metali vedno nova naročja zastav, ki so jih pobirali po hišah. Bile so torej dane ljudem na posodo, ne vem, če od mestne občine ali od kake nacionalistične organizacije. Vprašati jih nisem maral.

Pomislil sem, kako mora biti pri srcu ljudem, ki so bili udeleženi pri plebiscitu na slovenski strani, zlasti še takim, ki so bili takrat še zavedni Slovenci, pozneje pa so se spremenili in prestopili na drugo stran, iz moralne šibkosti, obupa ali iz občutka zapuščenosti z naše slovenske strani. In kako mora biti pri srcu naši slovenski mladini, ki študira na mladi slovenski gimnaziji v Celovcu.

Sprehod po Celovcu v teh dneh ni bil vesel, bil pa je poučen, zlasti za tistega, ki si hoče ustvariti jasno predstavo o nekaterih dogodkih novejšje slovenske zgodovine. Prebirajoč pisan material iz tistih dni, ki je razstavljen v izložbah, pride namreč nujno do spoznanja (ki bo za več-

no novo, kot je bilo zame, vsaj za tisto generacijo, ki še ni doživljala koroškega plebiscita), da se plebiscitni boj z belimi in zelenimi listki ni bil med Avstrijo in Jugoslavijo, ampak med Avstrijo in Srbijo. Desetine plakatov namreč prikazuje srbskega vojaka ali žandarja z visoko navpično kapo in mogočnimi brki, ki grabi po koroški zemlji ali jih dobiva v zadnjo plat s koroškim gozderjem. Niti na enem plakatu nisem videl poziva: izberi med Slovenijo in Avstrijo, na vseh pa: izberi med balkansko državo, kjer te čaka katastrofalna zamenjava kron za dinarje, revščina, gospodarsko izkoriščanje, vojaška obveznost, sluzenje roka na daljnem Balkanu, nevarnost nove vojne, prisilno učenje cirilice, nazadnjaška dinastija, nizke cene za kmečke pridelke in visoke cene za industrijske izdelke ter podobno, in med mlado avstrijsko republiko brez vojaške obveznosti, brez meje med Celovcem kot glavnim tržiščem in južno Koroško, brez nevarnosti vojne, z visokimi cenami za kmečke pridelke in nizkimi cenami za industrijske izdelke, itd. Zlasti belozeleni plakat, ki je bil razstavljen v izložbi knjigarne »Carinthia« in ki je imel na zeleni polovici napisane obljube o tistem, kaj čaka ljudi v Avstriji, na beli pa tisto, kar jim grozi v Jugoslaviji, je bil mojstrski v svoji učinkovitosti in prebrisanosti.

Presenetilo me je tudi, da je neki plakat skoraj natanko uganil, koliko glasov bo dobila Avstrija, zmotil pa se je za tri tisoč glasov za Jugoslavijo. Dobila jih je namreč nad 15.000 in ne 12.000 kot je napovedoval plakat.

Nikoli še nisem imel priložnosti videti plakatov, s katerimi so z jugoslovanske strani vabili Korošce, naj oddajo glas za Jugoslavijo. Dvomim, da so bili tako psihološko preračunani in propagandno učinkoviti.

Seveda je nadaljnja usoda slovenske manjšine v Avstriji in Avstrije same dokazala, kako bridko so se motili tisti, ki so se odločili za Avstrijo, ki je postala že čez poldrugo desetletje žrtev fašizma in nacizma. Toda tega ni mogel takrat še nihče slutiti.

Oti

Tržaškega

Pred občinskimi volitvami v Devinu - Nabrežini

V vseh zavednih slovenskih družinah devinsko-nabrežinske občine se te dni mnogo govori o bližnjih občinskih volitvah. Naši ljudje dobro poznajo narodnostni in socialni položaj občine in se zato zavedajo, da so nedeljske volitve mnogo važnejše od vseh dosedanjih. Vsi vedo, da gre danes za to, ali ostane uprava občine v domačih slovenskih rokah, ali pa preide v roke prišlekov. Da je tako, je najbolje razvidno iz seznama kandidatov demokristjanske liste, ki je slovenskim domačinom najnevarnejša. Razen nekaj izjem so ti kandidati osebe, ki niso pri nas rojeni in ki so prišli v občino pred kratkim, nosilec liste pa sploh ne biva in ni nikoli bival v občini.

Naši ljudje so toliko politično zreli, da vedo, da le njim in samo njim pripada uprava domače hiše. Zato se ne pustijo begati od laži in podtikanj, ki jih širijo narodni nasprotniki. Prav tako se ne dajo zavajati od kopice propagandnega gradiva

Pred volitvami bodo naši narodni nasprotniki morda vrgli med množico še kakšno provokatorsko geslo. Prepričani pa smo, da jim ne bo nihče nasedel in da bodo vsi Slovenci devinsko-nabrežinske občine podprli Občinsko listo. Na teh volitvah ne samo, da moramo zmagati, ampak moramo tudi prodorno zmagati, kajti le tako bomo dali našim narodnim nasprotnikom zaslužen odgovor.

MAVHINJE

Toliko beremo o naših šolah in o številu razredov, kakor da bi bilo slovensko šolstvo bogsigavedi kako bolj na mehkem kot italijansko v naših krajih. Za primer povemo samo slučaj iz naše vasi. Pri nas imamo enorazrednico z 12 otroki in eno učno močjo. Za 10 italijanskih šolarjev pa obstaja dvorazrednica z dvema učiteljema; torej za dva otroka manj ena učna moč

VOLIVCI IN VOLIVKE DEVINSKO-NABREŽINSKE OBČINE! MOST S KLASJEM JE VAŠ ZNAK — GLASUJTE ZA OBCINSKO LISTO!

in obljub, ki jih zlasti zadnje dni dajejo demokristjani.

Ena najbolj grobih laži in podtikanj, ki jih širijo demokristjani, je trditev, da katoliški Slovenci nimajo ničesar skupnega z edino domačo listo, to je z Občinsko listo. Pri tem se sklicujejo na neki goriški tednik in najbrž namerno potvarjajo vsebino njegovega pisanja. Takšno početje pa ne bo gotovo zavedlo nobenega Slovenca na napačno pot in ne bo zbegalo niti naših vernih ljudi, ki dobro vedo, kako njihova vest velevala, da oddajo svoj glas izključno Občinski listi.

Krizantema na grob...

Se brlijo zadnji plamenčki lučic na grobeh dragih rajnih. Včeraj so jih prižigali na pokopališčih, na gomilah posameznih padlih, ob spominskih kamnih borcev in koder koli se je izvil zadnji vzdih iz prsi mučenih.

Vse, ki so šli pred nami pa bodisi kot nepoznani ali v slavi poslanstva, pokriva naša zemlja. Obrabljena je že rečenica: Pod zemljo smo vsi enaki, pa je tako prebridko veljavna za vse vekove pred našim rodod in za njim, da bi jo morali tudi živi vedno občutiti za svojo drugo naravo.

Na tisoče nepoznanih in morda nepokopanih leži v naših tleh; morda ni več ne vzdihla ne spomina nanje. A tudi njim zvone te dni zvonovi, tudi če so se poti njih življenja križale. Krizantem ni na njih grobeh, a tiha misel naj poroma k njim, ker so vsi brez razlike, pa če še tako neznan, klice za novo brstenje.

Vsaj ta misel bodi krizantema na njihove zapuščene grobove.

MLATEV ŽITARIC V LETU 1961

Pri Kmetijskem nadzorništvu sta bila dne 17. in 19. oktobra sestanka, ki so se ju udeležili predstavniki kmetovalcev in lastniki mlatilnic. Po živahni razpravi je bilo sklenjeno, kako bo potekala mlatev žitnega pridelka leta 1961.

Lastniki mlatilnic in kmetovalci so soglasno sklenili:

1. kraj in število dni mlače bodo določili, potem ko bodo ugotovili, kolikšna je proizvodnja posameznega kraja;
2. Kmetijski nadzornik ima nalogo, da določi začetek mlače in spored mlače v posameznih krajih, pri čemer bo upošteval letino žita;
3. kmetovalci so dolžni pripeljati žito na kraj, ki je določen za mlačo;
4. v strošku za mlačev, ki bo določen v primerem času, je všteto tudi vezanje slame. Če se bo mlačev pričela pred določenim rokom, bo strošek nekoliko večji, če pa se bo zakasnila, bo strošek nekoliko manjši;
5. na domu bo mogoče mlatiti le takrat, kadar se bo mlačev v naprej določenih krajih že zaključila.

DAN VARČEVANJA

V ponedeljek se je po vsej državi obhal dan varčevanja. Kakor vsako leto so razne hranilnice in banke podeljevale nagrade in darove ter z lepaki vzpodbujale k varčnosti. V Gorici je Kmečka banka preko šolskih ravnateljev obdarovala z zvezki in peresi dijake slovenskih srednjih šol. Izdala je tudi koledarčke in lepake s pozivi k varčevanju. Priporočljivo bi bilo, da bi tudi letos, kakor prejšnja leta, pripravila koledarčke še v slovenskem jeziku.

Beneška Slovenija -

IZ REZIJE

V našo dolino je pred kratkim prispela večja skupina jezikoslovcev iz Avstrije, da bi preučevala naše narečje. V skoraj vseh vaseh so posneli na magnetofon naše narečje in ponekod tudi petje. Ker vlada, kot vidimo, veliko zanimanje za naš materin jezik in našo folkloro, bi bilo zlasti v korist tujskega prometa, če bi to zanimanje podprla tudi naša občinska uprava. Ta bi morala poskrbeti za obnovitev domačih godb in oživitve folklorne skupine.

Saj je ta skupina pred nekaj leti prav uspešno nastopala po raznih krajih v državi in tudi v inozemstvu; v zadnjem času pa se je razšla. Potrebno bi bilo, da bi občina ustanovila odbor, ki bi se zanimal za naše domače posebnosti.

Pred 4 leti sta se udeležili volilnega boja le dve listi: demokrščanska in levičarska; letos pa je postavila svoje kandidate tudi italijanska liberalna stranka, in sicer šest iz domačih krajev, enega pa iz Ponteb.

IZ PORČINJA

Zares ne moremo verjeti, da nam bodo zgradili cesto, ki nam jo obljublja že celih 40 let. Zatrjujejo, da je ministrstvo za kmetijstvo že nakazalo za zgradnjo naše ceste nekaj denarja. Ker smo pa v volilni dobi, sprejemamo vsako dobro vest z dvomom, ker smo postali zaradi bridkih izkušenj ne-verniki Tomaži.

Če je pa gornja vest resnična, sodimo, da je zares že skrajni čas, da se zgradi že tolikokrat obljubljena cesta. Saj tudi mi vest no plačujemo davke kot tisti, ki imajo lepe asfaltirane ceste. Nova cesta bo povežala našo gorsko vas z Ahtnom.

več. Tudi če zna kdo samo na prste števiti, bo moral priznati, da gre pri mavhinjskem šolskem slučaju za očitno krivico ali vsaj za favoriziranje italijanske šole v primeri s slovensko.

Na takšen zviti način se odpravljajo slovenski razredi in mečejo na cesto slovenski učitelji.

KONTOVEL

V nedeljo popoldne smo bili prav prijetno iznenadeni. Imeli smo v gosteh domačo igralsko skupino iz Zgonika. Igralci, ki so z globokim razumevanjem snovi postavili na oder dramo »Vrnitev«, potem pa nas spravili v dobro voljo s komedijo »Snubač«, so mladi ljudje, katere ne vežejo nikakšna društvena pravila, marveč veliko navdušenje in dejanska delavnost za prosveto.

Cestitamo jim, da so se tako postavili ter jih stavimo za vzgled vsem sosedom.

Obvestila kmetovalcem

Insekticidna sredstva. Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča kmetovalcem, da bo nudilo prispevke za nakup insekticidnih in protiglivičnih sredstev. Prispevki bodo znašali, največ 50% nakupne cene. Nakazila se bodo izdajala pri Kmetijskem nadzorništvu, dokler ne bo izčrpana razpoložljiva vsota.

Odrano seme. Nadzorništvo obvešča kmetovalce, da bo z 31. oktobrom nudilo prispevek za nakup odranih semen žitaric. Nakazila se bodo izdajala za največ 100 kg semen. Prispevek pa bo znašal 40% nakupne cene.

Odrano seme povrtnin. Nadzorništvo obvešča vrtnarje, da je v teku razdeljevanje nakazil za nakup odranih semen povrtnin (špinace, graha, redkvice, motovilca in fižola).

Nakazila bodo pričeli izdajati dne 31. oktobra in jih bodo razdeljevali, dokler ne bodo izčrpali razpoložljive vsote. Prispevki znašajo 50% nakupne cene.

VLJUDNOSTNI OBISK

V petek sta predstavnika Trgovinske zbornice iz Ljubljane Viktor Valič in dr. Bogdan Novak v družbi predsednika Trgovinske zbornice iz Nove Gorice Jerneja Kruha opravila vljudnostni obisk pri Trgovinski zbornici v Gorici. Goste so sprejeli predsednik Bigot, tajnik dr. Candussi in odbornik Krainer.

Predstavniki teh ustanov so preučili številna vprašanja in se dogovorili o sestanku, ki ga bodo imeli v mesecu decembru v Ljubljani. Tedaj bodo podrobneje preučili vprašanja, ki se tičejo krajevnega trgovinskega sporazuma ter cestnih in železniških stikov, in sicer glede na obnovo železniškega prometa med Gorico in Novo Gorico ter glede na načrt nove avtomobilske ceste Palmanova - Gorica - Ljubljana.

Po kosilu so si gostje ogledali tudi podgorsko tekstilno tovarno, kjer jim je ravnatelj Momolo razkazal najvažnejše oddelke.

V četrtek prejšnjega tedna so isti predstavniki opravili vljudnostni obisk tudi pri videmski Trgovinski zbornici. Sestanek so se poleg videmskih predstavnikov udeležili tudi predsednik Zveze industrijcev g. Taverna, predsednik Kmečke zveze dr. Scorzoni, predsednik obrtniške zveze Di Natale, dr. Bassi za Zvezo neposrednih obdelovalcev zemlje, predstavnik videmske zveze trgovcev ter trbiški župan g. Lindaver.

Kanalška dolina

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Volitve vedno prinesejo naši domačiji kakšno drobtinico, ki naj spravi na volišče več volivcev. Tako se je ministrstvo za socialno skrbstvo spomnilo dveh slovenskih občin, Sempetra in Sovodnje ter omogočilo otvoritev štirih novih delovišč; dveh v Sempetru in dveh v Sovodnji. V Sempetru bo 70 dni zaposlenih 30 delavcev, ki bodo urejevali občinske ceste. V Sovodnji pa bodo dogradili cesto od občinskega središča v Dolenjih in Gorenjih Brdcih ter gradili cesto Brdca - Jeronišče - Matajur.

IZ PODBONESCA

Ministrstvo za javna dela je pred nekaj dnevi izplačalo tri milijone lir za zgradnjo ceste, ki bo povezala Črni vrh z glavno cesto v Podbonescu. Ta pot bo za hribovce v Črnem vrhu velikega gospodarskega pomena.

IZ RAJBLJA

Tudi naša vas se pripravlja na volitve, pri katerih nastopajo tri liste: demokratska, levičarska in misovska.

Sredi oktobra smo položili k večnemu počitku telesne ostanke naše vaščanke Bulfove, ki je umrla na porodu v trbiški bolnici. Naj pokojnici sveti večna luč. Njemu možu in otrokom izrekamo globoko sožalje. Naj jim dobri Stvarnik pomaga prenesti hudo bol.

Pred kratkim so finančni stražniki zasedli na avstrijskem obmejnem prehodu Kolkovem avtomobil, ki sta ga vozila v Italijo dva moška iz Salerno. V njem so našli kar 5000 vžigalnikov. Spravili so ju v zapore v Pontebi.

Vsi so izrazili željo po okrepitvi gospodarskih stikov. Dr. Valič je z velikim zanimanjem poslušal predloge italijanskih predstavnikov, ki naj bi se upoštevali pri prihodnjih trgovinskih sporazumih. Med tem ko je dr. Job iz Ukev načel vprašanje zamenljivosti denarja, je trbiški župan poudaril, da je sedanji valutni odnos škodljiv turističnemu razvoju med obema državama. Številni predstavniki so naglasili potrebo, da se okrepi izmenjava med obema področjema. Tudi ta sestanek pomeni korak k okrepitvi gospodarskih stikov med furlansko pokrajino in Slovenijo.

UKREP FINANČNEGA MINISTRSTVA ZAVRAČAJO!

Bralcem Novega lista je znano, da je bila že pred precejšnjim časom dograjena krožna avtomobilska cesta, ki povezuje blagovni promet preko, mednarodnega obmejnega prehoda pri Rdeči hiši s Tržaško cesto. Mnogi kmetovalci so na račun te ceste zgubili svoja zemljišča ali pa so jim jih z njo presekali na dva dela, zaradi česar se je njihova vrednost zmanjšala. Na drugi strani pa so se stroški za obdelovanje njiv prav gotovo povečali, ker se je dohod od njih precej zdaljšal. Prizadetim kmetovalcem je torej nova cesta povzročila dvojno občutno škodo.

Ministrstvo za finance pa je bilo nasprotje mnenja. Zato je prizadetim zemljiškim lastnikom poslalo opozorilo, da se je vrednost zemljišča precej zvišala in da bodo morali zato odslej plačevati za te njive večji davek. Sodimo, da je ministrstvo ta ukrep sprejelo bržkone zaradi tega, da bi z leti z večjimi davki krilo vsaj del velikih stroškov, ki jih je povzročila gradnja te nove ceste. Dvomimo nad pravičnostjo tega ukrepa, ki nalaga že tako hudo oškodovanim kmetovalcem nova davčna bremena.

Prizadeti posestniki iz Podturna in Štandreža so obvestilo finančne intendance sprejeli z velikim nezadovoljstvom in vložili proti njemu s pomočjo Zveze neposrednih obdelovalcev zemlje priziv. Njihove prizive bo finančna intendantca odposlala posebnemu odseku ministrstva za finance, da jih pravično preuči in njihovemu stališču tudi ugotovi. Opravičeno tudi zahtevajo, da si predstavniki državnega tehničnega urada osebno ogledajo njihove njive na kraju ter ugotovijo, kolikšna je danes dejanska vrednost zemljišč.

Z OSLAVJA

V zadnjem času je goriška pokrajinska uprava popravila cesto na Oslavju, in sicer na tistem delu, ki so ga lani asfaltirali. A na njem so nastale jame, zaradi katerih je bila vožnja zelo otežkočena. Vse luknje so ponovno pokrili z asfaltno gmoto in sedaj je cestišče zopet gladko.

Še vedno pa je zaradi zemeljskega usada zaprta cesta pred Števerjanom. Čeprav je pokrajinski svet že pred dobrim mesecem odobril uporabo enega milijona 700 lir za izvedbo tega, prepotrebnege dela se ga doslej bržkone zaradi slabega vremena še niso lotili. Morda namerava pokrajinska uprava nevarnost zemeljskih usadov

Iz Goriške

na tem odseku ceste za trajno odstraniti, kar je seveda mogoče doseči le z zgradnjo globoko zabetoniranega opornega zidu. Če to namerava, zavlačenje razumemo, drugače pa ne.

IZ SOVODENJ

Po smrti občinskega tajnika Karla Galassija je vprašanje njegovega naslednika še vedno odprto. Trenutno ga sicer nadomestuje Primo Cresta, ki pa je obenem tajnik v Števerjanu. Bržkone pa tudi on ne ostane dolgo pri nas. Potrebno pa je pri nas namestiti tajnika, ki je zmožen tudi slovenščine. Ob dobri volji prefektore je mogoče vso to zadevo ugodno rešiti, ker je v notranjosti države precej tajnikov, ki so iz naših krajev in poznajo naš jezik.

IZ DOBERDOBA

V ponedeljek prejšnjega tedna je vso vas hudo pretresla žalostna vest, da se je smrtno ponesrečila 68-letna domačinka Marija Ferfolja, poročena Colja. Pokojnica je namreč tudi tega dne kot ponavadi hotela priti kar skozi okno na bližnji senik. Tokrat pa se ji je ta poskus ponesrečil bržkone zaradi tega, ker se ji je zdrsnilo na mokrem podu. Pri tem je izgubila ravnotežje in padla štiri metre globoko na kamnita tla. Pri udarcu ob tla si je razbila lobanjo in pretrpela še druge poškodbe. Nezvestno so jo prepeljali v avtomobilu v tržaško bolnico, kjer ji pa zdravniki niso mogli pomagati. Zato so revico odpeljali zopet domov, a okoli 7. ure zvečer je izdihnila svojo dušo.

Njene telesne ostanke smo pokopali v sredo prejšnjega tedna ob veliki udeležbi vaščanov.

Pokojnica je bila verna slovenska žena, vzorna gospodinja in dobra mati. Naj ji sveti večna luč. Užaloščeni družini izrekamo globoko sožalje.

RAZGLAS GORIŠKEGA ZUPANSTVA

Goriško županstvo sporoča, da se lahko vlagajo prošnje za sprejem v novi dom onemoglih v Ločniku. Vse osebe, ki so potrebne oskrbe, naj predložijo pismeno prošnjo na navadnem papirju občinskemu uradu.

SOČA JE ZAHTEVALA SVOJO ŽRTEV

V sredo prejšnjega tedna je v bližini Gračiške v Soči utonil 38-letni Marij Mržek iz ul. Vittorio Veneto v Podturnu.

Pokojnik je bil zaposlen pri podjetju Tachino, ki koplje v rečni strugi gramoz. Ko se je skupno s 3 delavci peljal s čolnom proti sredi deroče Soče, da izvrši neko delo, se je čoln iznenada prevrnil. Trije delavci so se rešili, Mržek pa je zagrabil neko žico in se je krčevito držal, dokler se ni njegova moč popolnoma izčrpala. To se je zgodilo prav v trenutku, ko so dospeli na kraj nesreče ognjegasci iz Gorice.

Soča je odnesla utopljenca dva kilometra daleč proti Zagraju, tako da so truplo našli šele naslednji dan.

Pogreba se je udeležilo veliko njegovih delovnih tovarišev, predstavništvo Slovenske strokovne šole, dijakov in profesorjev ter obilna množica iz svetošorskega predmestja. Po cerkvenem obredu so odpeljali krsto na mestno pokopališče.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA ROCCO IN CENZURA

Zadnji čas je vzbudila v Italiji veliko hrupa zadeva s cenzuro filma »Rocco in njegovi bratje«. Sodišče v Milanu je namreč ukazalo zatemniti s pomočjo posebnega tehničnega postopka (filtra) štiri najdrznejše prizore. Medtem ko je filmski producent Lombardi privolil v to, se je režiser Luchino Visconti uprl in prav tako tudi avtorji scenarija. Zadeva še ni odločena in tudi oblasti, kot se zdi, ne vedo, kaj napraviti. Medtem ko predvajajo v Milanu film z zatemnjenimi prizori, ga predvajajo v Trstu še v prvotni verziji, necenzuriranega (vsaj dokler ni šel ta članek v tisk).

Sklep milanskega sodišča je povzročil veliko razburjenje v filmskih krogih. Oglasili so se nevoljni in hrupni protesti proti cenzuri in padlo je nekaj ostrih besed. Režiserji in producenti dolže cenzuro, da duši filmsko umetnost. Celo del resnega tiska se je pridružil tem protestom.

Film smo si šli ogledat šele te dni, prav zaradi vsega tega razburjenja, da vidimo, če v resnici zasluži tako pozornost, in spoznamo, kdo ima prav. Ze pri blagajni smo spoznali, da so producent in kinematografi od vsega tega »mučeništva«, ki ga morajo prenašati s strani cenzure, le profitirali. Vstopnina je za 100-120 lir višja kakor pri drugih filmih, namreč kar 500 lir. Dvorana pa je bila kljub temu polna. Ni dvoma, da je večino ljudi prignala bolj radovednost kot želja po umetniških užitkih.

VISCONTIJEV FILM RAZOCARA

Izkušnje so nas naučile, da si od hudo slavljenih filmov nikoli kdovekaj ne ometamo, in čeprav smo se držali tega tudi pri »Rocco in njegovi bratje«, smo ostali vseeno razočarani. Avtorji filma in predvsem režiser Visconti ne pojmujejo filma kot avtonomno umetnost, ampak kot sredstvo za ilustriranje svojih socialnih in — lahko dedamo — idejno političnih tez. V tem filmu so hoteli prikazati probleme, ki se pojavljajo s priseljevanjem južnjakov v velika severnoitalijanska mesta — v tem primeru v Milan. Mnogi se namreč ne morejo zakoreniniti v novem okolju in ostanjejo nekaki duhovni brezdomci ter trpe duševno in telesno. Ne kateri se zaradi tega naravnost pogubijo in končajo kot zločinci, samomorilci ali kot človeške razvaline. V filmu spoznamo tako južnaško družino — mater in pet sinov — ki se je priselila v Milan. Le eden med njimi se je resnično vživel v novo okolje — delavec v Fiatovih tovarnah. Drugim se korenine ne morejo prijeti v asfalt. Eden izmed bratov — Simone — postane zločinec in celo morilec. Drugi, Rocco, je dober in plemenit fant, vendar pa notranje neustaljen, brez pravega težišča v sebi. Režiser ga je napravil za glavno osebo v filmu, ker je njegova usoda najbolj razgibana in ker je med vsemi najbolj simpatičen, čeprav se začne ta vtis proti koncu bri gledalcu izgubljati in ga ima končno za slabiča, ker pač hoče ostati dober za vsako ceno, celo tam, kjer bi moral biti predvsem odločen in pravičen.

To je seveda samo osnovni motiv — problematika bi lahko rekli. Režiser Visconti pa v izredno dolgem — odločno predolgem — filmu podrobno prikaže usodo vsakega fanta posebej in to v izrazito naturalističnem ključu. Njegov namen je gotovo bil, prikazati življenje priseljenih družin v Milanu čim bolj stvarno, realistično. Toda idejne teze — in morda tudi nekoliko propagandne vne — so ga zanesle daleč od realizma, v nekaj filmski zolaizem, pri čemer pa je treba reči, da v marsičem še presega zolajevski naturalizem. V film je natrpal nešteto izredno grobih naturalističnih prizorov, ki po našem iskrenem mnenju niso bili potrebni in realističnemu obravnavanju problema, ki ga je imel v mislih, bolj škodujejo kot koristijo.

Imamo vtis, da si je Visconti prav zaradi tega izbral tako številno družino, da je lahko nanizal okrog nje kar največ scen, ki prikazujejo človeško umazanost in moralno propadlost.

ANTOLOGIJA ZLOČINOV IN OKRUTNOSTI

Prav radi mu verjamemo, da je moral postati eden izmed bratov zaradi slabega vpliva okolja zločinec, vendar pa ni mogoče, da bi se zgodilo tako število podlosti v eni sami družini oziroma da bi se en sam človek omadeževal s tako antologijo najbolj umazanih grehov. Tako n. pr. gledamo Simoneja kot tata, zapeljivca, oredje homoseksualca, izsiljevalca, posiljevalca, lažnika, strahopetca, pijanca, pretepača, lenuha in postopača, cmeravca, berača in morilca, da raznih manjših grehov in grdi lastnosti niti ne omenjamo. Po Viscontijevem mnenju ga je takega napravilo okolje, saj ko je prišel v Milan, je bil dober fant. To je seveda čisto marksistična teza, ki podcenjuje človekovo prosto voljo in njegovo vest.

Toda tu nimamo namena polemizirati z Viscontijevim svetovnim nazorom, ampak osvetliti film z estetske strani. Da bi razvil in ilustriral svojo socialno in politično idejno tezo, je Visconti zaigral na vse registre in uporabil vsa sredstva, ki mu jih nudi film. Tako nekaj ur skoro ne gledamo drugega kot same okrutnosti, podlosti in grobosti: med drugim celo vrsto boksarskih bojev (da vežb niti ne omenjamo), nešteto preprirov in pretepov (tako na primer neskončno dolg spopad med Rocom in Simonejem, pri katerem zadnji brata skoro ubije), prizore med homoseksualci (pri katerih spet ne manjka spopada), izsiljevanje, naturalistične in grobe »ljubezenske« scene, ki ostanejo na gladini čiste seksualnosti, ostudne družinske prepire, prizore v beznicah in igralnicah in podobno. Najhujši pa je prizor, ko Simone posili Roccovo dekle pred njegovimi očmi, medtem ko njegovi prijatelji tega drže, da se ne more ganiti (sledi že omenjeni divji spopad med njima).

Ceprav ni mogoče izključiti resničnosti takih nasilnih epizod črne kronike, se nam zdi, da je Vi-

sconti tu zelo pretiraval. Šel je v skrajnost in izbral primer, o kakršnem niti italijanska, v slikanju škandalov in nemoralnih dejanj tako radodarna in gostobesedna kronika še ni poročala. Nemogoče si je misliti, da bi skupina fantov gledala tak prizor, ne da bi posegla vmes, ali da bi sredi velemesta res ne bilo nikjer živega človeka, ki bi kaj takega preprečil. Takih hudih pretiravanj in retoričnih prikazov človeške podlosti in revščine je film poln, kar mu v očeh resnega in resnicoljubnega gledalca prav gotovo jemlje estetsko ceno in resnost. Visconti je tokrat pokazal, da nima pravega čuta za mero ter je estetsko in umetniško resničnost žrtvoval tezi. Dobili smo tudi odločni vtis, da mu manjka okusa.

CENZURA JE BILA TOKRAT UPRAVICENA

Po vsem tem se samo čudimo, da je cenzura dovolila predvajati tak film oziroma da se bo omejila na to, da zatemni v njem samo štiri prizore med katerimi je tudi ostudni prizor posilstva, ki nedvomno žali čut dostojnosti vsakega normalnega gledalca, tudi takega, ki nima nič proti nasilnim in erotičnim scenam. (Kako nedolžni se nam zazde v primeri s tem filmi z malo oblečeno Brigitte Bardot!). Pričakovali bi, da bo vse odločnejše posegla vmes. Čisto gotovo je namreč, da pri filmu ni mogoče shajati brez cenzure, ker bi sicer producenti in režiserji že iz samega medsebojnega tekmovanja kaj kmalu prišli do skrajnosti. Znano pa je, da ravno film najbolj sugestivno in neposredno vpliva na občinstvo, zlasti še na mladega človeka, pri čemer ne mislimo samo na mladoletne, ki jim je mogoče obisk filma prepovedati (a dejanske in učinkovite kontrole pri tem dejansko ni). Prav pred kratkim smo brali, da je neki 24-letni mladenič umoril v Nemčiji štiri ženske in jih celo vrsto posilil, potem ko je videl ples okrog zlatega teleta v filmu »Deset zapovedi (!)«.

Gledalec zapuša kino dvorano, potem ko je videl film »Rocco in njegovi bratje«, potrpi in kot zastrupljen od Viscontijevega pesimizma. Zunaj željno zajame sveži, hladni nočni zrak in se vzdrami iz te more. Zave se, da je film končno — hvala Bogu — le tendenčna ilustracija ideološke interpretacije stvarnosti in da je v njem morda še največ socialnega snobizma siteda in bogatega intelektualca iz višjih krogov, za katerega predstavlja človeška duhovna in materialna beda le snov, da ustvari — zanimiv in po možnosti škandalozen špektakel.

E. Z.

Pesnik diplomat - Nobelov odlikovanec

Ze v zadnji številki je Novi list na kratko spločil, da je prejel letošnjo Nobelovo nagrado za slovestvo Francoz Saint John Perse. Velike možnosti je imel tudi jugoslovanski književnik Ivo Andrić, a za letos še ni prišel v poštev.

Letošnji Nobelov nagrajenec družji v svoji naravi dvoje komponent: občutljivo duševno prefinjenost pesnika in realistično gledanje na svet, svojsko diplomatom, kar je pesnik tudi v resnici bil.

Zgoraj navedeno ime je le njegov psevdonim. V resnici se imenuje Saint-Léger, ki je dolgo let vodil kot načelnik francosko zunanje ministrstvo. Rojen je bil leta 1887 na Malih Antilih. Po končanih licealnih naukih je študiral filozofijo in pravo na vseučilišču v Bordeauxu. Ze tam je prišel v družbo literatov Jammesa, Conrada, Larbauda in drugih. Iz tedanje dobe izvira njegova prva pesniška zbirka »Eloges«, pisana v novem slogu simbolizma in realizma. Leta 1914 je stopil v diplomatsko službo. Pot ga je peljala na poslaništvo v Peking, od koder se je vrnil v Pariz kot načelnik kabineta Aristida Brianda. Vrhunec diplomatske službe je dosegel kot stalni glavni tajnik na Quai d'Orsay, kjer je sedem let dejansko vodil francosko zunanjo politiko. Muze ga tudi za diplomatsko mizo niso zapustile.

Ko je moral kot zaveden demokrat leta 1940 bežati iz Pariza, je v pisalniku pustil šop rokopisov, ki so jih Nemci uničili. Vlada v Vichyju mu je vzela državljanstvo ter mu zaplenila vse imetje.

Živel je kot izgnanec v Ameriki. V bridkosti, daleč od domovine, so vzklike njegove najlepše pesmi. Med leti 1942 do 1944 so izšle zbirke »Exil«, izpovedi pregnanosti in bojevnika za svobodo; »Pluies« in »Neiges«, žalostinke iz tujine, kot pred skoro dva tisoč leti Ovidove »Tristia«. Preveva jih žalost, a ne obup. V njih se družijo klasične prvine z glasovi trpke sedanosti. Sledile so še druge zbirke iz tuje zemlje. Šele lani se je pesnik vrnil v domovi-

no. Pripravil je novo zbirko Chronique, kjer se pesnik pogovarja s starostjo, s smrtjo in s časom onkraj groba, ki je odmerjen le velikim duhomom. Nehote se ob Persovih »Kronikah« spomni na Zupaničevega Jerala ali Osternice.

Poglavitno delo pesnika-diplomata Perse Légera je pa »Anabase«. To epsko delo, ki je obenem simbolistično, je izdal v italijanskem prevodu Ungaretti. »Pohod« je pesem o junaku, ki ustanavlja mesta na čelu svojega rodu, a ga sla po novih osvajanjih žene vedno dalje. Stoletja kulture in civilizacije polzijo kot skozi neslišni spav v vedno daljnja obzorja.

Pesnik-svetovljan kaže pota iz stvarnosti v neslutene višine lepote z globoko vero v preziro.

...

Nagrade za mir

Od leta 1901 dalje se podeljuje tudi Nobelova nagrada za mir. Pet uglednih švedskih osebnosti, izvoljenih od parlamenta, odloča o osebi, ki je v največji in najbolj meri prispevala za bratstvo med narodi, za zmanjšanje ali odpravo oboroženosti in za sklicevanje mirovnih zborovanj. Letos je komisija imela na mizi predloge za 30 kandidatov; med temi tudi Hruščeva in Hammarškjolda. Ta je dosegel največ točk. Končno je razsodil še sklenilo, da se nagrada ne podeli nikomur. Glavni tajnik Združenih narodov je propadel največ zaradi nasprotovanja Vzhodnega bloka in Sovjetske zveze.

Ze sedemnajstkrat se je zgodilo, da razsodišče ni našlo osebe, popolnoma vredne mirovne nagrade. Zadnji trije nagrajenci so bili v letu 1957 kanadski državnik Lester Pearson, leta 1958 belgijski redovnik oče Pire in lani angleški laburistični voditelj Philips Noel Baker.

Letošnja nagrada znaša 28 milijonov lir. Prihodnje leto pa bo odlikovanec prejel kar dvojno nagrado.

KROŽEK SLOVENSKEH IZOBRAZENECV

v Trstu vabi na sestanek, ki bo v petek, 11. novembra, ob 20.30 v prostorih Baletne šole v ulici Ruggero Manna 29/II. Na sporedu je reportaža prof. Bojana Pavletiča:

RIMSKE OLIMPIJSKE IGRE V SLIKI IN BESEDI

Po reportaži kratek razgovor o nadaljnjem delovanju krožka.

GOSPODARSTVO

Opozorilo kletarjem - kan na vinu

Ena najbolj razširjenih vinskih bolezni je kan, ki se pojavlja predvsem na šibkih vinih. Če vsebuje vino 12% alkohola ali več, se bo tam težko pojavil, razen da ni sod od te bolezni močno okužen. Žal je letos le malo tako močnih vin in zato moramo letošnji vinski pridelek še posebej varovati pred kanom.

Kan nastane zaradi posebne glivice, ki mu znanstveno pravimo »micoderma vini«. Ta bolezen pride v klet, oziroma v vino že z grozdom. Kan se razvije na površini vina tako v odprti steklenici kot v pletenki ali v nepolnem sodu, samo če ima zrak prost dostop do vina. Najprej nastane na površju vina belkasta mrena, ki se polagoma debeli in na belem vinu porumeni, potem pa se pretrže v male krpice, ki padejo v drožje oziroma na dno posode. Vino postaja kalno in dobiva vedno bolj plehek, voden okus, ker glivica kana razkroja vinski alkohol v vodo in ogljikov dvokis. Istočasno razpadajo tudi kisline, kar plehkost še poveča. Končno se vino zbirs in ni več za nobeno rabo.

Kako preprečimo kan

Razvoj kana takole preprečimo:

a) Predvsem moramo skrbeti, da imamo čim močnejše vino. Če je pridelek preslab, je treba vino okrepiti — seveda že v dobi lipenja —, in sicer za domačo rabo s sladkorjem, za prodajo pa z zgoščenim moštom. Žal je to pri mladem vinu skoraj nemogoče, a je treba to delo vendarle izvršiti. Zgoraj smo namreč rekli, da močnih vin kan ne napada.

b) Kan se razvija na površju vina, če ima zrak do njega prost dostop. Zvezo med vinom in zrakom moramo torej prekiniti. To dosežemo, če držimo vinsko posodo polno, torej z neprestanim in pazljivim zalivanjem.

c) Kan nadalje preprečimo, če pride do vina samo razkužen zrak. To se dogaja, če uporabljamo točilno veho, kjer mora zunanji zrak iti skozi vodo, v kateri sta raztopljena metabisulfit in vinska kislina ter se tako zrak razkuži.

č) Če pa nimamo primerne posode in je zato ne moremo držati vedno polne, potem zažveplamo prazni prostor nad vinom v posodi ali pa raztopimo v vinu kakšno ohranjevalno sredstvo, kot je enososina.

Peronospora na tobaku

V Italiji do letos niso opazili peronospor na tobaku. Sedaj pa se je že hudo razpasla. Najprej so jo opazili na Tridentinskem, kjer je v 8 dneh že uničila en nasad. V nadaljnjih 15 — 20 dneh se je razširila iz Tridentinskega po Benečijah in Lombardiji.

Peronospora na tobaku povzroča glivica »peronospora tabacina Adam«, ki je glede na razvoj in škodljivost zelo podobna trtni. Preprečevanje peronospor na tobaku pa najbrž ne bo tako enostavno kot pri trtah, ker je nevarnost, da bi uporabljena kemična škropila kvarno vplivala na okus. Zato je peronospora tobaku še posebej nevarna.

Najbolje pa je, da v tem primeru dodamo vinu hlebčke FLOR-STOP, ki plavajo na površju in ki z razvojem posebnega plina ne dovoljujejo, da bi se kan razširil. Dobijo se hlebčki za pletenke, za sode in za cisterne. Flor-Stop so izdelali v zadnjih letih in je njegova uporaba sedaj dovoljena. Seveda je potrebno hlebčke obnoviti, ker učinkujejo povprečno le 6 tednov.

Zdravljenje kana

Če smo skrbni in svoje vino nadzorujemo, bomo kmalu opazili, če ga je kan napadel. V tem primeru hitro zažveplamo prazni prostor nad vinom, nato pa nastavimo na sod lij, kateremu toliko podaljšamo rep, da sega nekaj prstov pod površino vina. Če v lij zlivamo vino, se bo površina s kanom dvigala in končno odstranimo kan pri vehi. Lahko tudi vino pretočimo skozi pipo v zažveplan sod, a pazimo, da zadnje vino s kanom vred ne zlijemo k dobremu vinu, marveč posebej, najbolje v pletenke. To vino precedimo skozi vrečo za filtriranje in ga kmalu porabimo.

Vinsko posodo, v kateri je bilo kanasto vino, moramo takoj temeljito oprati, najbolje z vrelo vodo, v kateri smo raztopili na vsakih 10 litrov po 1 kg navadne sode. Lahko uporabljamo tudi »sanaton«, ki učinkuje s pomočjo aktivnega kisika. Pletenke in stekleno posodo sploh operemo z »detersolom« ali podobnim sredstvom, ki ne potrebuje vrele vode.

Vedno moramo strogo paziti, da ne zalivamo zdravega vina s takim, na katerem je bil ali celo je še kan.

Destilacija

in žganjekuha v Italiji

V Italiji letno destilirajo od 8 do 13 milijonov stotov različnih snovi, iz katerih dobijo od 700.000 do nad en milijon hl čistega špirta.

Največ špirta dobijo iz melase, to je sladkorna masa, ki ostane pri proizvodnji sladkorja. V l. 1958-59 so destilirali 787.000 stotov melase in dobili 473.000 hl čistega špirta.

Skoraj ves ostali špirit pridobijo iz vinarskih snovi in sadja: kakšno leto več iz ene, drugo leto več iz druge skupine. V l. 1958-59 je imela destilacijska industrija na razpolago 6.508.000 stotov vinarskih snovi, in sicer 405.000 stotov vina, 2.497.000 stotov vinčka (vinello — petijot) in 3.606.000 stotov tropin. Te vinarske snovi so dale 250.000 hl čistega alkohola. Istega leta so destilirali 4.897.000 stotov sadja, in sicer: 4.291.000 stotov jabolk, 348.000 rožičev, 112.000 smokev ali fig, 129.000 stotov bergamotk in 17.000 stotov češenj, sliv, kaki in drugega sadja. Iz tega sadja so dobili 295.000 čistega špirta. Destilacijska industrija porabi vsako leto na milijone stotov jabolk, le v l. 1957-58 jih je porabila samo 261.000 stotov, ker je tisto leto Nemčija nakupila v Italiji mnogo industrijskih jabolk, da je krila primanjkljaj lastne letine. Količine vina, ki gredo v destilacijo, se vsako leto menjajo, kar je predvsem odvisno od obilnosti, a tudi od kakovosti vinske letine. Letos so spremenili v destilat več vina kot v dveh drugih letih, morda kar 3 milijone hl.

Iz destilacije ima država znatne dohodka in za zadnje računsko leto je bilo predvidenih kar 21 milijard ilir.

ŽENA IN DOM

Ženske pred volitvami

Nahajamo se pred upravnimi volitvami. Pri nas kot v večini sodobnih držav imajo volilno pravico tudi ženske. To pomeni, da ženske s svojim glasom sodelujejo, kako se bodo upravljale občine.

Iz tega pa tudi izhaja odgovornost, ki je zveza na z volilno pravico, saj z njo pravzaprav sodelujemo o usodi vsega naroda. Za to veliko politično odgovornost pa mora biti ženska tudi politično zrela, da bo lahko svojo državljansko pravico in dolžnost izvajala v korist svojega naroda.

Vprašanje politične zrelosti ženske je zatorej osnovno vprašanje v zvezi z žensko volilno pravico. O tem nas najbolj prepričljivo uči polpretekla doba — čas hitlerizma — ki je pahnil človeštvo v grozote druge svetovne vojne. In kdo je bil tisti, ki je moralno največ podpiral Hitlerja? Žal so bile to nemške ženske, ki so v njem videle »več kot boga« (mehr als Gott) ter so ga s svojim fanatizmom in s svojimi glasovi vzdrževale. Ta pojav sicer srečamo v vsaki diktaturi. To je posledica ženske narave in politične nezostalosti, ki lahko verjeto nasede lepim geslom in neposrednim koristim. Tako tudi nemške ženske niso videle, da je Hitler s trenutno odpravo brezposelnosti, ko je gradil vojno industrijo, v resnici le pripravljaval grozote vojne, ki je potem množično uničevala njihove družine in domove.

Ta vsem otipljiv dokaz nam mora biti živ opomin, da se zavedamo, kakšno usodno sredstvo imamo v rokah z volilno pravico, ne pa da brezbržno skomigamo z rameni, češ »saj je vseeno, s svojim

glasom že tako ne moremo nič spremeniti«. To je največja napaka. Vsak glas je odločilen, ker predstavlja v skupnosti usodno moč.

Zato se pred volitvami iskreno zamislimo, katero listo in katere kandidate bomo volile. Da bomo našle na to vprašanje pravi odgovor, moramo izhajati iz pravih vidikov. Ni dovolj reči, »glavno je, da je kandidat pošten človek«. To je gotovo osnova vsega, vendar se moramo tudi vprašati, kakšni so njegovi cilji, oziroma, kakšen je program liste, kateri pripada. Za presojo tega pa nam je potrebna določena lestvica vrednot in pogled uprt v bodočnost.

Volile bomo tisto listo in kandidate, ki nam jamčijo, da bodo ščitili našo osnovno vrednoto, to je naše življenje in obenem obstoj ter razvoj naše slovenske manjšine. Drugo dejstvo je, da si želimo živeti v miru. Zato mora imeti »naša« lista v programu boj za utrjevanje miru, kar pri nas praktično predstavlja mirno sožitje z večinskim narodom, seveda na osnovi zakonitosti in enakopravnosti naše manjšine. To sta dve osnovni vrednoti. Poleg tega je prav, da si tudi ogledamo dosedanje javno delovanje kandidatov in njih zasebno življenje. Glavno je, da se potrudimo biti čim bolj objektivno kritični in da se ne pustimo zapeljati s slepljivimi gesli in trenutnimi obljubami.

Svojo državljansko dolžnost naj torej slovenske ženske pri nas dne 6. novembra izpolnijo s polno odgovornostjo do svojega naroda ter ponosne, da tako lahko prispevajo h gradnji njegove lepše bodočnosti.

Kdo

6.

bo nabral največ točk

38. MAGICNI KVADRAT (3 točke)

1	2	3	4	5	6
2					
3					
4					
5					
6					

Vodoravno in navpično: 1. plot; 2. rov; jarek; 3. tlaka; 4. bedast (tuj.); 5. slov. pisatelj; 6. južni sadež.

39. SKRIVNOST (1 točka)

Kakšen pregovor se skriva v imenih teh dveh sester?

MARTA IN OLGA KEŽEK

40. PREKLICANO RAČUNANJE (1 točka)

Na veliki perutninski farmi na deželi redijo osem tisoč osem sto in osemindeset rac; enajst tisoč enajst sto enajst gosi ter dvanajst tisoč in dvanajst sto dvanajst kokoši. Koliko perutnine je torej tam v celoti?

41. ZMEŠANI PREGOVOR (1 točka)

NE GOVORITI SE PISATI KDO PREKINIL DA
JE BI PRAVI

RESITVE (1 — 32)

1. VELIKA KRIZANKA: 1. Amerika, 7. obelisk, 14. napeti, t. 16. premor, 17. arija, 18. maj, 20. Adela, 21. Loka, 22. saper, 24. Atik, 25. Ika, 26. strelec, 28. ino, 29. to, 30. prestavek, 32. Anton Vodnik, i. 33. krap, n. 34. Alan, j. 36. Korab, 38. min, 40. osek, 42. Apis, 43. pokal, 45. trak, 46. iskren, 47. dekret, 48. ruta, 49. kopun, 51. idol, 53. Emavs, 55. mat, 56. arena, p. 57. lepi, r. 59. slan, n. 60. en, 62. ciklotron, 65. Gauthier Theophile, 66. tál, 68. sredina, 69. Ira, 70. Ibar, 72. Anica, 73. plan, 74. tapir, 76. Aja, 77. krofi, 78. ovalen, a. 80. privid, 81. Rada-mes, 82. pridati. • 2. REBUS: predmestje (pred ME ST je). • 3. BESEDNA UGANKA: pas + teta = pasteta. • 4. POROCILA STA SE: otroška negovalka — akademski slikar. • 5. ZLOGOVNA KRIZANKA: 1. onomatopoeičen, 7. beta, 8. kosa, 9. piča, ron, 10. zavirati, nje, 12. Nero, 13. raca, ok, 15. kano-nada, go, 19. taka, 21. Silva, 22. bori, 23. Veronika Deseniška. • 6. REBUS: zajec (za je C). • 7. ZLO-ZENKA: Ledvice, Jedkost, Udar, Brusnica, Levstik, Jezdar, Anatema, Nebotičnik, Armatura = Ljubljana. • 8. RAČUNSKA OPERACIJA: $888 + 88 + 8 + 8 + 8 = 1.000$. • 9. ZMEŠANI PREGOVOR: Vse, česar se stalno poslužujemo, se obrablja, predvsem prijateljstvo. • 10. ENACBA: J-etika, osip-ati, J-uta, ur-bar, Čič-arija, Do-ločitev, men-za = Josip Jurčič, Domen. • 11. RAČUNSKA UGANKA: $762 + 834 - 915 = 681$, Ilirska Bistrica. • 12. KRIZANKA: 1. skep-sa, 7. allegro, 9. tisk, 10. hj, 11. Una, 12. Lin, 13. Rdeči Križ, 14. remi, 15. neresec, 17. rokada. • 13. RAČUNSKA UGANKA: $98 - 76 + 54 + 3 + 21 = 100$. • 14. ZMEŠANI PREGOVOR: Če se ženska nasme-hlja, se moškemu marsikdaj ni kaj smejati. • 15. ENACBA: Sreč-en, ko-mat, kopa-lec, So-krat, Vel-ja-va, to-rek, maj-olika = Srečko Kosovel, Tomaj. • 16. REBUS: Napoleon Bonaparte (na pol E ON BO na par TE). • 17. OD KOD STA DOMA?: Slovenj Gradec, Rimske toplice. • 18. DOPOLNJEVALKA: Mara, arena, klas, soda, ilok, mivan, glina, otok,

2. UGANKARSKI NATECAJ Z NAGRADAMI

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je za naš 2. natečaj veliko zanimanje. Dobili smo številne odgovore z rešitvami in tudi pisma, naj nadaljujemo z objavljanim križank in drugih iger.

Prvi del ugankarskega tekmovanja je obsegal 31 iger (igro št. 14 — zmešani pregovor — smo bili prisiljeni razveljaviti, ker je iz besedila izpadla nikalnica NI) s skupno 75 točkami.

Vse igre je pravilno rešil samo TIRAS GROM iz Stmavra (Pevma), Villa Vasi 4, ki je tako doslej nabral 75 točk.

Na drugem mestu (74 točk) je ANDREJ BELICIC z Opčin, Alpinska 32.

Na tretjem oziroma na četrtem mestu sta VIKTORIJA KJUDER iz Tomaja 68 (s 54 točkami) in VRCON FRANJO iz Trsta, ul. F. Severo 83/IV (z 52 točkami). Sledijo drugi reševalci z manjšim številom točk.

Rešitve drugega dela tekmovanja bomo objavili dne 28. novembra.

Uredništvo

rum, kanton, irak = Maksim Gorki. • 19. ZLOGOVNI MAGICNI LIK: 1. minoriteta, 2. Novo mesto, 3. rimesa, 4. testo, 5. ta. • 20. SKRIVALNICA: Adamič, Kogoj, Mav, Dev, Svara, Arnič, Komel. • 21. UGANKA: kol + era = kolera. • 22. MAGICNI LIK: 1. pljus, 2. leader, 3. jalovo, 4. udoben, 5. seveda, 6. kronan. • 23. SESTEVALNICA: $187402 + 759432 = 946834$ — Valentin Vodnik. • 24. ENACBA: miš-ka, ko-rak, kra-tek, n-os, je-len, c-ar = Miško Kranjec. • 25. ZMEŠANI PREGOVOR: Sprememba je edini resnični vzgojni življenjski element. • 26. STEVILNICA: 1. farma, 2. rival, 3. Ararat, 4. naftalin, 5. Libija, 6. Eden, 7. volkovi, 8. Sokrat, 9. torpedo, 10. Ivka, 11. klinika = Fran Levstik, Martin Krpan. • 27. POROCILA STA SE: elektromehanik — garderobierka. • 28. REBUS: omedlevica (O med levi CA). • 29. RAČUNSKA UGANKA: 400 lir. • 30. ČRKOVNICA: 1. predica, 2. laterna, 3. Brescia, 4. avreola, 5. apatija, 6. karia, 7. havbica, 8. Amerika, 9. Jamajka, 10. Opatija = Deseti brat. • 31. BESEDNA UGANKA: Madri (d) + Gal (lus) = madrigal. • 32. ČRKE IN STEVILKE: F=1, Z=2, K=3, M=5, S=6, T=8 ali F=1, Z=5, K=2, S=4, T=9, M=7.

Le čepice smo si snemali pred sonce, kot pravi božji častilnici, da nas je grelo po golih na kratko ostrizanih glavah in licih.

Ugibali smo, kateri bodo prej prišli do Dachaua, zahodni zavezniški ali Rusi. Slabe izkušnje so nas izučile, da se na hitrost zahodnih zveznikov v prodiranju ni zanesti, zato smo bolj verjeli, da nas bodo osvobodili Rusi, če seveda SS-ovci ne bodo izpolnili svojih groženj. V bistvu nam je bilo vseeno, kdo bo prišel prvi, le da bi to dočakali. Zdaj, ko se je zdela osvoboditev tako blizu, skoro nismo več verjeli vanjo, čeprav smo tako hrepeneli po njej. Fantazija nam je kar onemogla pred možnostjo tako čudovite uresničitve.

Med delom smo se pogovarjali največ o koncu vojne. Vsak hip je pogovor spet nanese na to. Tudi kapoti so se odkrito udeleževali takih razgovorov. Nekdanje razlike so izginjale. Hoteli so biti le ujetniki kot mi in nič drugega — tudi to je bilo dobro znamenje.

Novice o nemških porazih in odstopih so si zdaj že tako hitro sledile, da jih niti nismo skušali več preverjati, če so resnične ali ne. Če niso danes, bodo jutri, smo si mislili. Z naslodo smo opazovali obraze SS-ovcev. Bosanski SS-ovci niso nič več prepevali »Crven fesić«. Le tu pa tam se je še oglasila iz SS-ovskega taborišča slovita »Veronika«. Minevalo jih je veselje do petja.

Hrastelj je bil zadnji čas shujšal in postal bolj molčeč, doživel je smrt prevelikega števila svojih sobratov in rojakov, toda zdaj je hodil po taboriščni cesti spet razborit in pogumen, kot prejšnje leto. Njegova vitalnost je bila neuničljiva. Zdelo se je, da ga vsi poznajo. Bil je resnična taboriščna »osebnost«. Le o povojnih razmerah si je še vedno ustvarjal predstave, ki so se zdele nekoliko premalo realistične. Zato so ga začeli nekateri nekoliko postrani gledati, kot nekakega reacionarja. To pa ga ni posebno vznemirjalo. Sanjal je o obnovitvi Cirilove tiskarne v Mariboru,

Tekma s smrtjo 35.

E.Z.

katero je bil malo pred prihodom Nemcev moderniziral ter napravil iz nje tehnično najboljšo in najsodobnejšo tiskarno v Sloveniji.

Pošte nismo več dobivali, paketov pa je bilo že prej konec. Le Francozi so tu pa tam še prejeli kak paket RK — od kod in kako, je bila najbrž njim samim uganka. A le malokateri ga je sam pojedel. Kdor je le mogel, jim je kaj ukradel, in Rusi oziroma Ukrajinci so kazali v tem neslutene sposobnosti. Prekosili so sami sebe. A tudi Italijani so se kot tatovi paketov krepko udeleževali, le da so bili manj spretni in drzni.

Tiste mesece je postalo življenje v Dachauu fizično skoro nevzdržno. Če bi nas ne bila tolažila misel na skorajšnji konec, bi ga ne bilo mogoče več vzdržati. Vsak dan so prihajali transporti iz drugih taborišč, z vzhoda, severa in zahoda, in ker niso imeli kam več bežati razen »v alpsko trdnjavo«, ki pa je bila namenjena SS-ovcem, so ostajali v Dachauu. Barake so se zaradi tega polnile do nevzdržnosti in obroki hrane, ki so bili že tako nezadostni, so se krčili iz dneva v dan. Končno so začeli deliti hlebček kruha na 8 ljudi, kar je pomenilo, da ga je dobil vsak komaj nekaj nad 100 gramov na dan. In ta kruh je predstavljal glavno hrano. Nekateri so sanjali opoldne pred kotlom kadeče se žlobudre, ki je dišala po kuhani repi, o polnih kotlih dišeče polente. In priznati je treba, da se je ta želja prenekateremu edina v celoti uresničila. Dolge mesece po povratku domov so morali otepati samo polento. A morda vendarle niso godrnjali, spominjajoč se na to, ko so v taborišču vzdihovali po njej.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

KONEC V JUGOSLAVIJI IN ZAČETEK V ITALIJI

Ostri boji pod koši

Prejšnjo nedeljo so se v Jugoslaviji končali ostri boji za državno košarkarsko prvenstvo. Novega državnega prvaka smo dobili že v predzadnjem kolu. Moštvo OKK Beograd je na domačem igrišču odločno porazilo (114:71) ljubljansko Olympijo in si tako zagotovilo častni naslov. Novi prvaki so po zaslugi trojice Korać, Nikolić, Gordić v jesenskem delu tekmovalja zmagovali skoraj vsa srečanja. Porazeni so bili samo v Zadru ter v nedeljo v Karlovcu (srečanje so izgubili z izidom 84:89). Končna zmaga OKK Beograd je popolnoma zaslužena. Olympija, bivši prvak, je morala priznati premoč novih mojstrov. Največ zaslug za končno zmago imajo Korać, ki je v tekmi proti Olympiji zabil kar 54 košev, Nikolić, Gordić, Lučić, Rajković in Erkić.

Z dvema točkama razlike najdemo na drugem mestu ljubljansko Olympijo, v katerih vrstah nastopajo prvotnejši igralci kot so Kandus, Kristančič, Müller, Danen, Dermastia, Lokar, Kapelj, Brišnik in Vrhovec. Ljubljancani so skozi bili med prvimi in le v zadnjem delu prvenstva so izpustili iz rok končno zmago. V predzadnji tekmi so bili visoko porazeni v Beogradu, v zadnji pa so na domačem igrišču nepričakovano zgubili tekmo proti Zadru. Izid je bil 56:53 v korist gostov.

Kot smo že omenili, je Zadar v zadnjem hipu prehitel beograjskega Partizana in se tako uvrstil na tretje mesto. Zadar je zelo čvrsta ekipa in v njenih vrstah igrajo dobri igralci, kot so Pfent, Jurišić, Troskot, Djerdja, Pulanić in Valčić. Zadar je edina ekipa, ki je v jesenskem delu prvenstva premagala novega državnega prvaka.

Na četrtem oziroma na petem mestu sta Partizan iz Beograda in Zeljezničar iz Karlovca. Obe ekipe sta precej dobri. V njihovih vrstah so se odlikovali Čurčić, Radović, Bojović, Križan, Mladenović in Milojević (Partizan) ter Kolaković, Kasum, Stojković, Diklić in Ledić (Zeljezničar). Zeljezničar

je v zadnjih dveh tekmah zabeležil lepe uspehe: v Beogradu je najprej premagal Partizana s tesnim izidom 93:92 nato še državne prvake OKK Beograd z izidom 89:84.

Prav do zadnje tekme smo morali čakati, da smo lahko zvedeli, kdo bo zapustil zvezno ligo. Na šestem mestu najdemo kar 4. moštva. Tekmovanje pa se je silno neslavno končalo. Srečanje med Ljubljano in Slobodo, ki je bilo v Tuzli, se je namreč zaključilo v 7. minuti drugega polčasa. Igralci Ljubljane so iz protesta zapustili igrišče, ker so gledalci motili igro in ker so sodniki bili pristranski. Komisija pa je sklenila, naj se kaznuje Ljubljana z 0-20 in z odvzemom ene točke. Zato se je Ljubljana znašla na zadnjem mestu lestvice. Sloboda se je najbrž rešila pred izpadom. V drugo ligo pa pojeta Proleter in Ljubljana.

Najboljši igralci navedenih ekip so Zupančič, Škerjanc, Cretnik in Potočnik (Ljubljana), Colović, Djurić, Pešić in Prelević (Radnički), Kolaković, Andrijašević, Ati, Popović in Dragojlović (Crvena zvezda), Loci, Engler, Graovac in Radojčić (Proleter) in Šeparević, Škrobić in Dugonjić (Sloboda).

CRVENA ZVEZDA ŽENSKI PRVAK

Pred kratkim so se končale tudi tekme za 15. državno prvenstvo v košarki za ženske. Kakor je bilo pričakovati, je bila tudi letos najboljša ekipa beograjske Crvene zvezde, ki je tako kar 15. zaporedoma osvojila častni naslov. V drugem delu finalnega tekmovalja so prvakinja s tesnim izidom (48:49) zgubile tekmo proti ekipi Radnički in tako je boj za prvo mesto odločila le boljša razlika v koših. Odločilna tekma je bila zelo razburljiva, ker so igralke Radničkega z ostrim finišem prehitile nasprotnice, ki so vodile že z 10 točkami razlike. Radnički je s to zmago osvojil drugo mesto. V drugi tekmi, in sicer za tretje mesto, je Jugomonta premagala (52:43) Olympijo.

Najboljše igralke so bile Kalušević, Radulović, Ges, Baraga in Radenković (Crvena zvezda) ter Radovanović, Pešić in Simić (Radnički).

V Italiji so komaj začeli

V nedeljo so bile na sporedu tekme drugega kola državnega prvenstva. Tudi letos nastopa 12 ekip. Že predtekmovalje je bilo razburljivo, ker se je nameravala tržaška ekipa odpovedati nastopu, češ da nima sredstev za tako zahtevno prvenstvo. Končno so Tržačanom priskočili na pomoč nekateri petični športniki in tako so belo-plavi lahko začeli

tekmovalja, ki po vsej verjetnosti ne bodo prav posebno uspešna. Triestina je zgubila prvo tekmo (58:69) v Rimu proti moštvu Lazio Migas in drugo na domačem igrišču (50:62) proti državnim prvkom Simmenthala. V tržaških vrstah nastopajo mladi igralci, kot Cepar, Tarabocchia in Bradamante, ki mnogo obetajo.

Letos se za častni naslov potegujejo kar tri ekipe, ki so že zdaj na prvih mestih: Simmenthal-Milano, Idrolitina Virtus-Bologna ter Ignis-Varese. Državni prvaki niso začeli tekmovalja kdovekako blesteče; porazili so Biello (62:35) in Triestino (62:50). Med njimi pa so se odlikovali Pieri, Velluti, Gamba, Volpato, Pagani in Galletti. Zelo zanimivo moštvo je Ignis-Varese, v katerega vrstah igrajo prvotnejši košarkarji: Gavagnin, Vianello, Zorzi, Nesti, Magistrini, Borghi, Padovan in Gatti. Ignis je v prvi tekmi premagala ekipo Petrarca iz Padove (70:69), v drugi v Rimu pa Stello Azzurro (80:58). Tretje veliko moštvo je Idrolitina Virtus iz Bologne, v katerem nastopajo odlični Lombardi, Sardagna, Calebotta, Canna, Alesini, Pellanera in Barlucchi. »Beli« iz Bologne so do sedaj premagali ekipo Fonte Levisima (75:43) in Petrarca (54:47).

V zlati sredini je zdaj kar 6 moštev: Lazio Mingas iz Rima (Coccioni, Napoleoni in Benabei), Lanco iz Pesara (Bertini, Cescutti, Angelini, Paolini in Cozzi), Livorno (Posar, Gatto, Cosnelli in Marcacci), Gira Lovari iz Bologne (Flutti, Geminiani, Nardi in Mandelli), Fonte Levisima Cantù (Cappelletti, Motto, Zia, Marchionetti, Sarti, Porcelli in Zagatti) ter Biella (Flaborea, Zini, Macoratti in Tarantino) s svojimi najboljšimi predstavniki, ki smo jih navedli v oklepaju.

Na zadnjem mestu so Petrarca iz Padove (Bonetto, Stefanelli, Peraro in Bidoli), Stella Azzurra (Volpini, Margheritini, Rocchi, Spinetti in Borghetti) ter Triestina.

Strokovnjaki predvidevajo, da bo ekipa Simmenthal obdržala častni naslov. V boj za prva mesta pa bodo posegle tudi ekipe Ignis, Petrarca, Fonte Levisima in Gira Lovari. Kandidati za izpad so Triestina, Biella, Livorno, Lazio Mingas in Stella Azzurra.

(dt)

PRVENSTVO JUGOSLAVIJE

1. BEOGRAD	14-0-4	1565-1276	28
2. OLIMPIJA	13-0-5	1318-1151	26
3. ZADAR	9-2-7	1266-1256	20
4. PARTIZAN	9-1-8	1328-1324	19
5. ZELEZNICAR	8-1-9	1225-1263	17
6. CRV. ZVEZDA	7-0-11	1275-1295	14
6. RADNIČKI	7-0-11	1024-1110	14
6. SLOBODA	7-0-11	1000-1127	14
6. PROLETER	7-0-11	1160-1296	14
10. LJUBLJANA	7-0-11	1128-1197	13

PRVENSTVO ITALIJE

(2. kolo)

1. SIMMENTHAL	2-0	124-85	4
1. IDROLITINA VIRTUS	2-0	129-90	4
1. IGNIS	2-0	150-127	4
4. LAZIO MINGAS	1-1	132-126	3
4. LANCO	1-1	110-105	3
4. LIVORNO	1-1	123-123	3
4. GIRA LOVARI	1-1	119-125	3
4. FONTE LEVISSIMA	1-1	115-136	3
4. BIELLA	1-1	83-108	3
10. PETRARCA	0-2	116-124	2
10. TRIESTINA	0-2	108-131	2
10. STELLA AZZURRA	0-2	115-144	2

Njegov zadnji potomec pa išče košček domače zemlje, da bi se popotnik iz tujine na rodni zemlji spočil.

V spomin prihaja Otonu tisti 30. november 1916, ko je kot štiriletni otrok hodil med materjo in očetom za krsto starega cesarja. Viteza v črnem oklepu na konju, ki je jezdil pred pogrebci, so si kazali Dunajčanje:

»Smrt jaše pred nami...«

Pa šepne sosed: »Ne, Usoda je ime črne mu vitezu...«

»Usoda Avstrije...« vzdihne tretji in se ozre okrog sebe. Težko odmevajo stopinje pogrebcev proti kapucinski cerkvi. --

Ne peljejo več Karlove potomce v cesarske grobove. Po postavi ne smejo prestopiti meje Avstrije. Vse premoženje Habsburžanov, dvajset milijard lir ga cenijo, je zasegla država.

Namenjeni prestolonaslednik, danes dr. Oton Habsburg, je moral zamenjati cesarski prestol z uradniško mizo. Bori se, da bi mu republika kot navadnemu državlja-

154

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

nu priznala vsaj preužitek habsburških bogastev; nabranih v stoletjih in iztisnjenih iz solz krvi milijonov podložnikov.

Mogoče je, da bodo poslednji Habsburžani še kdaj prišli v prestolnico ob Donavi. Zgodilo se bo, kadar ne bodo za nikogar nič več pomenili kot vsak drugi avstrijski državljani in z enakimi pravicami.

Spomeniki prednikov in znaki stare slave bodo zrlji nanje kot na druge smrtnike. Habsburških prednikov pa ne bodo več našli. So že predani usodni trohnboli časa.

Diabolus metallorum

Stopetdeset krst... hu, vsenaokrog same rakve. V obokanem grobišču pod kapucin-

ske cerkvi. V rakvah mrlič... gole kosti... Skozi razbite šipe hladno veje; nosnice se zapirajo. Zato hli vonj, mrtvaški pridah sili v sapnik v obokani podzemski grobnici.

Med krstami stojim, kar križem namešani brez pravega reda. Suhi venc, polomljeni svečniki, odrgnjeni in okrušeni umetni cvetovi. Križi in smrt... Samo to je ostalo od stare slave Habsburžanov. Stopetdeset jih leži krog mene nepokopanih; skozi zaprte pokrove iz težkega svinca se reže njih mrtvi obrazi. Same čeljusti, zobje in daljni spomini.

(Dalje)

24

2a
naše
u
a
i
m
l
a
i
ž
e
P
o
t
v
n
e
z
n
a
n
o

Samuel
Scowill

Miki
Muster

202. Res so popotniki naslednje dni nemoteno potovali po poti miru. Velikokrat se jim je sicer zdelo, da jim v goščavi ob poti sledijo neslišni koraki in da ostre oči spremljajo vsak njihov gib. Toda Jim je vedno nosil okrog vratu rumeno kačo, dragoceno darilo neznanega pobratima in nihče jih ni ustavljal. Peti dan so se ustavili ob jezeru.

203. Hen si je ogledal pokrajino in dejal: »Zdi se mi, da je to »jezero ljudožrevec«. Vse živali, ki živijo ob njem, napadajo človeka. Tako so pravili v moji domači vasi.« — »Torej moramo biti previdni in dobro moramo raziskovati okolico, preden se utaborimo,« je dejal profesor Grey. Peggy je prva zagledala v obrežnem pesku sledove. »Zveri,« je zakričala.

204. Profesor Grey in stric Tom sta se sklonila nad odtise v pesku. »Nič se ne boj, Peggy,« je tolažil stric Tom. »To so res odtisi zveri, toda ta nam ne bo storila nič zalega. To je puma in puma ne napada ljudi.« Peggy se je ozrla še v profesorja. »Res je,« je prikimal profesor. »Se nikoli nisem slišal, da bi puma ali gorski lev napadal ljudi.«

205. Profesor Grey je odločil: »Peggy, Peter in stric Tom naj ostanejo tukaj in pripravijo prenočišča, ostali pa bomo še pred nočjo preiskali jezerske bregove.« Kmalu so Peggy, Peter in stric Tom ostali sami. Ker je šlo Peggy in Petru delo hitro od rok, je stric Tom sedel na breg in počival. Zahotelo se mu je kopanja. Začel je odlagati obleko.

206. »Nikar ne hodi v vodo, stric Tom!« mu je dejala Peggy. »Kaj si pozabil, da nas je profesor svaril pred kopanjem v neznanih vodah? Saj bi se tudi jaz rada osvežila, toda počakala bom na profesorjevo dovoljenje.« — »Ti kar čakaj na dovoljenje,« je menil stric Tom, »jaz pa ne bom.« Dregnil je s palico v vodo in preplašil trop malih rib.

207. »No, kaj mi te ribe naredijo hudega?« je vprašal in zabredel v vodo, še preden sta ga mogla Peter in Peggy zadržati. »Le za mano,« je vabil lovec. V vodi je zašumelo. Stric Tom še ni bil zabredel do kolen vanjo, ko so majhne ribe obkolile njegove noge in ga začele popadati. Preden se je utegnil izkobacati iz vode, je bil že ves krvav.

208. Ko so ribe zagledale v vodi kri, so kar pobesnele. Hlastale so po nesrečnem kopalcu in skakale celo iz vode. Dve ribi sta se pognali za njim na breg in obležali na pesku. Peter je eno pritiskal k tlom, riba pa je odprla gobec in zasadila ostre zobe globoko v palico. Peggy je že nabirala močvirni mah, da bi lovca obvezala.

209. »Saj sem rekel, da bodite previdni v neznanih vodah!« je profesor Grey oštel neubogljivega kopalca, ki je bil že dovolj kaznovan za svojo samovoljnost. Hen se mu je posmejal: »Pirije so hotele pojesti vas, zdaj pa boste vi večerjali požrešne ribe!« Poiskal je v goščavi dolgo liano, iz katere se je cedil bel mleček, jo obtežil s kamni in vrgel v vodo.

210. Kmalu je splavalo na površino precej rib, ki jih je bil omamil mleček. Hen je najlepše s palico potegnil iz vode. Jim je zakuril ogenj, Peggy pa je Henu pomagala zaviti očiščene ribe v ilovico. Naložili so jih na žerjavico. Ko so se spekle, je Hen razbil ilovico, na kateri je obvisela koža z luskami vred. Imeli so okusno večerjo.